

Міністерство освіти і науки України
Національний еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді

Національна доповідь

про стан, результати діяльності
та стратегічні напрями розвитку закладів
позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку
та Національного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді України

*За загальною редакцією
директора НЕНЦ,
доктора педагогічних наук,
професора Володимира ВЕРБИЦЬКОГО*

Київ - 2026

НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

про стан, результати діяльності та стратегічні напрями розвитку закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді України

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета доповіді

Національна доповідь підготовлена з метою комплексного аналізу стану системи позашкільної еколого-натуралістичної освіти України, узагальнення результатів діяльності профільних регіональних закладів позашкільної освіти, визначення основних проблем їх функціонування та формування стратегічних пріоритетів розвитку на середньострокову перспективу.

Доповідь має стати інформаційно-аналітичною основою для:

- ухвалення управлінських рішень у сфері профільної позашкільної освіти;
- планування діяльності Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України;
- визначення регіональних потреб у кадровому, методичному, фінансовому та матеріально-технічному забезпеченні;
- розроблення регіональних і місцевих програм розвитку профільної позашкільної освіти;
- залучення партнерської, грантової та міжнародної підтримки;
- формування системи моніторингу якості та результативності позашкільної еколого-натуралістичної освіти.

1.2. Контекст освітньої політики

Серпневі педагогічні наради є важливою платформою для підбиття підсумків навчального року, аналізу результатів освітньої діяльності, обговорення актуальних викликів та визначення пріоритетів розвитку освіти.

В умовах воєнного стану, безпекових ризиків, вимушеного переміщення населення, руйнування освітньої інфраструктури, демографічних змін і погіршення екологічного стану територій особливого значення набуває система позашкільної еколого-натуралістичної освіти.

Профільні заклади позашкільної освіти забезпечують:

- доступ дітей і молоді до природничо-наукової та дослідницької освіти;
- безперервність освітнього процесу в очному, змішаному та дистанційному форматах;

- створення безпечного освітнього середовища для пізнавальної, творчої і дослідницької діяльності;
- психосоціальну підтримку дітей через взаємодію з природою, колективну проєктну та волонтерську діяльність;
- формування природничої, екологічної, громадянської, цифрової та підприємницької компетентностей;
- розвиток критичного мислення, дослідницьких навичок, академічної доброчесності та відповідального ставлення до довкілля;
- ранню професійну орієнтацію у сферах біології, екології, агротехнологій, медицини, ветеринарії, лісового господарства, географії, наук про Землю, біотехнологій та природоохоронної діяльності;
- залучення учнівської молоді до розв'язання екологічних проблем територіальних громад.

Сучасний заклад позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку має розглядатися не лише як місце проведення традиційної гурткової роботи, а як відкритий освітньо-науковий простір, що поєднує природничі науки, STEM/STEAM-освіту, цифрові технології, громадянську науку, екологічне волонтерство, проєктну діяльність і партнерство з громадами.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ДОПОВІДІ

2.1. Інформаційна база

Під час підготовки доповіді використано:

- звіти обласних і міських профільних закладів позашкільної освіти;
- статистичні дані щодо мережі закладів, гуртків, вихованців/вихованок і педагогічних працівників;
- інформацію про результати всеукраїнських та міжнародних конкурсів, експедицій, виставок і дослідницьких програм;
- відомості про стан матеріально-технічної бази;
- дані про пошкодження або втрату освітньої інфраструктури;
- результати опитування керівників закладів, педагогів, вихованців/вихованок і батьків;
- приклади успішних регіональних практик;
- інформацію про партнерські, міжнародні та грантові проєкти.

РОЗДІЛ 3. СУСПІЛЬНА ТА ОСВІТНЯ РОЛЬ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ

Система позашкільної еколого-натуралістичної освіти виконує взаємопов'язані освітню, виховну, дослідницьку, соціальну та природоохоронну функції.

Основні напрями суспільного впливу

Освітній вплив.

Заклади позашкільної освіти доповнюють зміст загальної середньої освіти практичними заняттями, лабораторними роботами, спостереженнями, польовими дослідженнями, експедиціями та учнівськими проєктами.

Профорієнтаційний вплив.

Участь у гуртках сприяє усвідомленому вибору професій у сферах природничих наук, екології, сільського і лісового господарства, медицини, ветеринарії, біотехнологій, географії та наук про Землю.

Соціальний вплив.

Профільна позашкільна освіта створює простір для комунікації, самореалізації, командної роботи та психологічної стабілізації дітей, які перебувають в умовах тривалого стресу.

Громадянський вплив.

Вихованці/вихованки залучаються до екологічних ініціатив, волонтерства, громадських обговорень, дослідження стану довкілля та підготовки пропозицій для територіальних громад.

Науково-дослідний вплив.

Заклади позашкільної освіти формують у дітей основи наукового мислення, навички роботи з джерелами, даними, обладнанням і цифровими інструментами, а також розуміння принципів академічної доброчесності.

РОЗДІЛ 4. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ

4.1. Методологічні підходи

Функціонування та подальший розвиток системи профільної позашкільної освіти доцільно здійснювати на основі таких методологічних підходів:

1. **Компетентнісний підхід** – перехід від відтворення знань до здатності використовувати їх для аналізу реальних природних і суспільних процесів.
2. **Діяльнісний підхід** – навчання через практичну роботу, спостереження, експеримент, моделювання, проєктування та участь у природоохоронних заходах.
3. **Дослідницький підхід** – формування вміння визначати проблему, формулювати мету і гіпотезу, обирати методи, збирати та аналізувати дані, робити аргументовані висновки.
4. **Міждисциплінарний підхід** – інтеграція біології, екології, хімії, фізики, географії, математики, інформатики, економіки та громадянської освіти.

5. **Ціннісний підхід** – виховання відповідальності за стан довкілля, поваги до життя, природної і культурної спадщини, патріотизму та екологічно відповідальної поведінки.
6. **Екосистемний підхід** – розгляд позашкільної освіти як відкритої мережі взаємодії між закладами освіти, громадою, бізнесом та науковими установами, природоохоронними організаціями.
7. **Цифровий підхід** – використання цифрових лабораторій, геоінформаційних систем, супутникових даних, дистанційного зондування Землі, електронних колекцій та засобів візуалізації.
8. **Проектний підхід** – розроблення учнівських і командних проєктів, спрямованих на розв’язання конкретних екологічних проблем громади.
9. **Інклюзивний підхід** – адаптація програм, методик, освітнього середовища та цифрових ресурсів до різних освітніх потреб дітей.
10. **Безпековий підхід** – обов’язкове врахування воєнних, мінних, техногенних, санітарних і кібербезпекових ризиків.

4.2. Перспективні освітні напрями

До змісту навчальних програм доцільно поступово включати:

- молекулярну біологію, генетику та основи біотехнологій;
- біоінформатику та аналіз природничих даних;
- урбаністичну екологію та дослідження міських екосистем;
- адаптацію до зміни клімату;
- моніторинг якості повітря, води та ґрунтів;
- геоінформаційні системи та цифрове картографування;
- дистанційне зондування Землі;
- безпілотні літальні апарати — виключно з дотриманням установлених безпекових і правових обмежень;
- штучний інтелект для аналізу екологічної інформації;
- робототехніку та автоматизовані системи спостереження;
- органічне землеробство, агроекологію та пермакультуру;
- відновлювану енергетику й енергоефективність;
- циркулярну економіку та відповідальне поводження з відходами;
- збереження біорізноманіття;
- природоорієнтовані рішення для громад;
- громадянську науку та відкриті екологічні дані;

- екологічне підприємництво;
- основи управління природоохоронними проектами.

4.3. Академічна доброчесність і цифрова грамотність

У навчальних програмах необхідно передбачити:

- правила цитування та використання джерел;
- розмежування власних і запозичених результатів;
- відповідальне використання штучного інтелекту;
- перевірку достовірності цифрової інформації;
- етичне поводження з живими організмами;
- правила збору, зберігання та поширення дослідницьких даних;
- формування культури відкритої науки на доступному для вихованців/вихованок рівні.

РОЗДІЛ 5. РЕГІОНАЛЬНИЙ ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Регіональний аналіз ВРАХОВУЄ особливості природних умов, спеціалізацію територій, стан мережі закладів, безпекову ситуацію, наявність кадрового потенціалу та партнерських зв'язків.

№	Регіон	Провідні напрями діяльності	Пріоритети та потреби розвитку
1	Вінницька область	Учнівське дослідництво, агробіологічна та природоохоронна робота	Оновлення матеріально-технічної бази, цифрових лабораторій і партнерських програм
2	Волинська область	Екологічні проекти, біологічні дослідження, природоохоронні акції	Модернізація лабораторного обладнання та розвиток моніторингових програм
3	Дніпропетровська область	STEM-проекти, біомоніторинг, екологічна безпека	Забезпечення безперервності роботи в умовах безпекових ризиків

№	Регіон	Провідні напрями діяльності	Пріоритети та потреби розвитку
4	Донецька область	Дистанційне навчання, онлайн-гуртки, цифрова екопросвіта	Збереження кадрового потенціалу, забезпечення доступу вихованців/вихованок до освіти та відновлення мережі
5	Житомирська область	Учнівські лісництва, лісова екологія, відтворення лісів	Розвиток цифрового моніторингу лісових екосистем
6	Закарпатська область	Біорізноманіття Карпат, екотуризм, дослідження флори та фауни	Розширення доступу до програм у гірських і віддалених громадах
7	Запорізька область	Дистанційна еколого-натуралістична освіта, цифрові освітні хаби	Робота в умовах прифронтової території, збереження контингенту і педагогів
8	Івано-Франківська область	Гірська екологія, ботаніка, охорона природно-заповідного фонду	Модернізація польової та експедиційної бази
9	Київська область	Агробіологія, STEM-технології, учнівська дослідницька діяльність	Розвиток цифрової інфраструктури та міжінституційних дослідницьких проєктів
10	Кіровоградська область	Учнівські лісництва, рослинництво, агроекологія, селекція, дослідні земельні ділянки	Оновлення техніки, інвентарю та аналітичного обладнання
11	Луганська область	Дистанційна позашкільна освіта, електронні курси	Забезпечення доступності освіти для внутрішньо переміщених дітей і відновлення мережі
12	Львівська область	Екологічні дослідження, біотехнології, міська екологія	Розширення європейського партнерства і проєктної діяльності

№	Регіон	Провідні напрями діяльності	Пріоритети та потреби розвитку
13	Миколаївська область	Агроекологія, моніторинг водних ресурсів, волонтерські ініціативи	Відновлення пошкодженої інфраструктури та обладнання
14	Одеська область	Морська, прибережна і лиманна екологія, гідробіологія	Модернізація лабораторій та розвиток безпечної експедиційної діяльності
15	Полтавська область	Аграрні дослідження, навчально-дослідні земельні ділянки	Осучаснення лабораторно-аналітичного обладнання
16	Рівненська область	Лісівництво, дендрологія, заповідна справа	Розвиток грантової, проектної та дослідницької діяльності
17	Сумська область	Природничі дослідження, екологічний моніторинг, агроекологія	Безпечна організація роботи в прифронтовому регіоні, розвиток дистанційних форматів
18	Тернопільська область	Природничі гуртки, еколого-валеологічна освіта, масові заходи	Оновлення навчальних приладів, реактивів і цифрових ресурсів
19	Харківська область	Змішана й онлайн-освіта, віртуальні лабораторії	Збереження педагогічного потенціалу та відновлення пошкодженої інфраструктури
20	Херсонська область	Дистанційне навчання, дослідження наслідків воєнного впливу на довкілля	Відбудова матеріальної бази та відновлення безпечного доступу до освітніх ресурсів
21	Хмельницька область	Агробіологія, квітникарство, закритий ґрунт, STEM	Впровадження енергоефективних та

№	Регіон	Провідні напрями діяльності	Пріоритети та потреби розвитку ресурсозберігальних технологій
22	Черкаська область	Гідроекологія, біологія, збереження біорізноманіття	Залучення молодих педагогів та розвиток дослідницької інфраструктури
23	Чернівецька область	Ботаніка, етноботаніка, природоохоронна діяльність	Розвиток міжнародної співпраці та оновлення навчально-дослідних комплексів
24	Чернігівська область	Дослідження природних комплексів Полісся, учнівські наукові товариства	Відновлення пошкоджених приміщень і матеріально-технічної бази
25	м. Київ	Інноваційні освітні проєкти, координація масових заходів, методична робота	Масштабування та поширення успішних практик у регіонах

РОЗДІЛ 6. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МОН УКРАЇНИ

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України виконує функцію загальнодержавного науково-методичного та координаційного центру системи еколого-натуралістичної позашкільної освіти.

Основні функції НЕНЦ

1. Координаційна.

Забезпечення взаємодії регіональних закладів профільної ПО, органів управління освітою, закладів загальної середньої та вищої освіти.

2. Науково-методична.

Розроблення та оновлення навчальних програм, методичних рекомендацій, цифрових ресурсів і критеріїв оцінювання результатів навчання.

3. Моніторингова.

Формування єдиної системи збору, аналізу та оприлюднення даних про діяльність профільної ПО.

4. Організаційна.

Проведення всеукраїнських конкурсів, форумів, експедицій, виставок, науково-практичних конференцій та природоохоронних акцій.

5. Кадрова.

Організація підвищення кваліфікації педагогів, діяльності професійних спільнот, авторських шкіл, майстер-класів і програм наставництва.

6. Інноваційна.

Апробація нових навчальних програм, цифрових лабораторій, STEM/STEAM-рішень, інструментів громадянської науки та дистанційного навчання.

7. Партнерська.

Розвиток співпраці з науковими установами, закладами вищої освіти, природоохоронними організаціями, територіальними громадами та відповідальним бізнесом.

8. Міжнародна.

Сприяння участі закладів у міжнародних екологічних і освітніх програмах, конкурсах, молодіжних обмінах та консорціумах.

9. Ресурсна.

Створення електронного банку навчальних програм, методичних матеріалів, дослідницьких методик, відеолекцій, цифрових колекцій і кращих регіональних практик тощо.

РОЗДІЛ 7. УЧАСТЬ ЗАКЛАДІВ ПРОФІЛЬНОЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Позашкільна еколого-натуралістична освіта є важливим складником екологічного відновлення, формування екологічної культури та підвищення спроможності громад.

Пріоритетні напрями

Екологічний моніторинг.

Участь вихованців/вихованок у безпечних спостереженнях за станом водойм, зелених насаджень, біорізноманіття, міських і сільських екосистем.

Увага! Дослідження на територіях, де існує ризик мінного забруднення, наявності вибухонебезпечних предметів, хімічного або радіаційного забруднення, не можуть проводитися дітьми. Відбір проб і польові роботи на потенційно небезпечних територіях здійснюються виключно уповноваженими фахівцями.

Відновлення природних територій. Участь у висаджуванні дерев, створенні зелених зон, відновленні пришкільних і громадських територій, догляді за природними об'єктами.

Збереження біорізноманіття. Спостереження за видами рослин і тварин, створення електронних каталогів, участь у наукових програмах та підтримка природно-заповідних територій.

Агроекологія і продовольча безпека. Дослідження адаптованих сортів рослин, технологій органічного землеробства, ощадливого водокористування, відновлення родючості ґрунтів і збереження агробіорізноманіття.

Екологічне волонтерство. Організація інформаційних кампаній щодо сортування відходів, енергоефективності, скорочення використання одноразового пластику та відповідального споживання.

Документування змін довкілля. Формування фотоархівів, цифрових карт та учнівських баз спостережень із дотриманням вимог безпеки, захисту персональних даних і правил оприлюднення геопросторової інформації.

Природоорієнтоване відновлення громад. Підготовка учнівських пропозицій щодо озеленення, створення дощових садів, відновлення малих водойм, облаштування екологічних стежок та адаптації громад до зміни клімату.

РОЗДІЛ 8. СИСТЕМНІ ВИКЛИКИ

8.1. Безпекові ризики

До основних проблем належать:

- руйнування або пошкодження приміщень;
- втрата доступу до навчально-дослідних земельних ділянок;
- мінна небезпека;
- неможливість проведення польових і експедиційних досліджень;
- перебої з електропостачанням та інтернет-зв'язком;
- необхідність швидкого переходу між очним, змішаним і дистанційним форматами.

8.2. Матеріально-технічне забезпечення

Значна частина ЗПО потребує:

- цифрових мікроскопів;
- портативних лабораторій;
- датчиків якості повітря, води та ґрунту;
- комп'ютерної техніки;
- обладнання для STEM-лабораторій;
- ліцензійного або відкритого програмного забезпечення;
- засобів резервного живлення;

- реактивів, лабораторного посуду та польового інвентарю;

8.3. Кадрове забезпечення

Актуальними залишаються:

- старіння педагогічних кадрів;
- відтік фахівців;
- недостатній рівень оплати праці;
- обмежені можливості залучення молодих спеціалістів;
- потреба у підвищенні цифрової, дослідницької та проєктної компетентності педагогів;
- недостатнє володіння іноземними мовами для участі у міжнародних програмах;
- професійне вигорання педагогів у прифронтових регіонах.

8.4. Цифровий розрив

Необхідно вирішувати проблеми нерівного доступу до:

- стабільного інтернету;
- комп'ютерної техніки;
- цифрових лабораторій;
- якісних електронних навчальних матеріалів;
- платформ дистанційного навчання;
- програмного забезпечення для опрацювання природничих і геопросторових даних.

РОЗДІЛ 9. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

Пріоритет 1. Збереження і відновлення мережі

Передбачає:

- підтримку переміщених закладів;
- розвиток мережевої взаємодії;
- створення опорних центрів і мобільних лабораторій;
- забезпечення доступу дітей із громад, де відсутні профільні заклади;
- відновлення пошкодженої інфраструктури.

Пріоритет 2. Модернізація змісту освіти

Оновлення навчальних програм з урахуванням:

- цифровізації природничих досліджень;
- зміни клімату;
- екологічних наслідків війни;
- розвитку біотехнологій;
- штучного інтелекту;
- циркулярної економіки;
- відновлюваної енергетики;
- потреб післявоєнного відновлення громад.

Пріоритет 3. Створення освітньо-наукових хабів

Профільні ЗПО мають розвиватися як відкриті платформи взаємодії між:

- вихованцями/вихованками;
- педагогами;
- науковцями;
- закладами вищої освіти;
- територіальними громадами;
- громадськими організаціями;
- природоохоронними установами;
- соціально відповідальним бізнесом.

Пріоритет 4. Цифрова трансформація

Передбачає:

- створення національної цифрової платформи позашкільної еколого-натуралістичної освіти;
- розвиток віртуальних лабораторій;
- формування електронних гербаріїв, зоологічних, геологічних та інших колекцій;
- створення інтерактивних карт і баз учнівських спостережень;
- упровадження електронної системи моніторингу;
- забезпечення доступності цифрових матеріалів для дітей з особливими освітніми потребами.

Пріоритет 5. Розвиток педагогічного потенціалу

Доцільно запровадити:

- щорічне визначення потреб педагогів у професійному розвитку;
- короткострокові модульні програми;
- навчання з використання цифрових і геоінформаційних технологій;
- програми з академічної доброчесності та відповідального використання ІІІ;
- педагогічне наставництво;
- професійні спільноти за напрямками;
- програми психологічної підтримки педагогів.

Пріоритет 6. Інфраструктурна модернізація

Передбачає:

- оновлення лабораторій;
- створення безпечних укриттів;
- забезпечення резервного живлення;
- енергоефективну модернізацію будівель;
- розвиток безбар'єрного освітнього середовища;
- оновлення навчально-дослідних земельних ділянок, теплиць, зоолого-тваринницьких комплексів і польових баз.

Пріоритет 7. Міжнародна інтеграція

Необхідно розширювати:

- молодіжні екологічні обміни;
- транскордонні природоохоронні проєкти;
- співпрацю з європейськими мережами екологічної освіти;
- підготовку проєктних заявок іноземними мовами.

Пріоритет 8. Інституційне посилення НЕНЦ

На державному рівні закріпити за НЕНЦ роль:

- національного науково-методичного координатора профільної позашкільної освіти;
- адміністратора єдиної системи моніторингу профільної позашкільної освіти;
- центру підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти;
- платформи поширення успішних регіональних практик;

- координатора профільного міжнародного та міжрегіонального партнерства.

РОЗДІЛ 10. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Реалізація визначених пріоритетів потребує:

1. Визначення мінімального стандарту матеріально-технічного забезпечення профільного закладу ПО.
2. Формування переліку закладів, які потребують першочергового відновлення.
3. Розроблення типових моделей:
 - мобільної природничої лабораторії;
 - віртуальної лабораторії;
4. Залучення коштів державного і місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, грантових програм та інших джерел, не заборонених законодавством.
5. Укладання партнерських угод із закладами вищої освіти, науковими установами, громадами та природоохоронними організаціями.

РОЗДІЛ 11. ІНДИКАТОРИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Для оцінювання виконання стратегічних завдань доцільно використовувати такі групи індикаторів.

11.1. Доступність освіти

- кількість закладів і структурних підрозділів;
- кількість територіальних громад, охоплених програмами;
- загальна кількість вихованців/вихованок;
- частка дітей із сільської місцевості;
- кількість внутрішньо переміщених дітей;
- кількість дітей з особливими освітніми потребами;
- кількість дистанційних і змішаних гуртків.

11.2. Якість освітньої діяльності

- кількість оновлених навчальних програм;
- частка програм із дослідницьким і STEM/STEAM-компонентом;
- кількість програм із цифрових технологій;
- кількість учнівських дослідницьких проєктів;

- кількість практичних результатів, використаних громадами або освітніми закладами;
- результати опитувань вихованців/вихованок і батьків.

11.3. Розвиток педагогів

- кількість педагогів, які пройшли підвищення кваліфікації;
- кількість програм професійного розвитку;
- частка педагогів, які використовують цифрові інструменти;
- кількість педагогів, залучених до професійних спільнот;
- кількість молодих фахівців, прийнятих на роботу.

11.4. Матеріально-технічна база

- кількість оновлених лабораторій;
- кількість закладів, забезпечених резервним живленням;
- кількість безбар'єрних освітніх просторів;
- кількість відновлених приміщень;
- кількість створених мобільних і віртуальних лабораторій.

11.5. Партнерство і міжнародна діяльність

- кількість партнерських угод;
- кількість спільних проєктів із науковими установами та закладами вищої освіти;
- кількість міжнародних проєктів;
- обсяг залученого грантового фінансування;
- кількість міжнародних обмінів, конкурсів і спільних заходів.

11.6. Екологічний і суспільний вплив

- кількість природоохоронних проєктів;
- кількість громад, у яких реалізовано екологічні ініціативи;
- кількість створених або відновлених зелених зон;
- кількість просвітницьких заходів;
- охоплення населення інформаційними кампаніями.

РОЗДІЛ 12. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Реалізація запропонованих заходів має забезпечити:

- збереження та поступове відновлення мережі профільної позашкільної освіти;
- розширення доступу дітей до якісної позашкільної природничої освіти;
- оновлення змісту навчальних програм;
- посилення дослідницького та цифрового складників;
- підвищення професійної компетентності педагогів;
- модернізацію лабораторій і навчально-дослідної інфраструктури;
- створення єдиного цифрового інформаційного середовища;
- розвиток партнерства між освітою, наукою та громадами;
- підвищення участі молоді у природоохоронній діяльності;
- формування системи доказового моніторингу;
- залучення ЗПО до безпечного екологічного відновлення територіальних громад;
- посилення міжнародної інтеграції української позашкільної освіти.

РОЗДІЛ 13. ВИСНОВКИ

Профільні заклади ЗПО продемонстрували здатність забезпечувати безперервність освітнього процесу, підтримувати дітей і педагогів та адаптуватися до роботи в умовах воєнного стану.

Водночас подальший розвиток системи потребує переходу від моделі **ситуативного збереження діяльності до системної політики модернізації**, що базуватиметься на безпекових стандартах, оновленні змісту профільної позашкільної освіти, професійному розвитку педагогів та зміцненні матеріально-технічної бази.

Розвиток позашкільної еколого-натуралістичної освіти є важливою умовою формування екологічно свідомого, науково орієнтованого та суспільно відповідального покоління, здатного брати участь у відновленні природного потенціалу України, забезпеченні екологічної безпеки та досягненні цілей сталого розвитку.

Ця **Національна доповідь** є дорожньою картою розбудови нової моделі позашкільної природничої освіти – відкритої, цифрової, наукоємної та інтегрованої у європейський освітній простір задля сталого розвитку й екологічної безпеки України.